

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS. PRIJS

Voor de Stad. . f 12.

Franco per post. » 14.

DIERE VERUM QUID VETAT?

HORATIUS.

ADVERTENTIE:

15 cents de regel.

behalve 35 cents zegel.

(Verschijnende driemaal in de week: Maandag, Donderdag en Zaterdag.)

ITALIE.

ROME 3 september. Gisteren hebben de kweekelingen van het Roomsche collegie eene zeer plegtige academische zitting in de St. Ignatius Kerk gehouden. Het doel dezer bijeenkomst was de viering van de daad van goedertierenheid, waaraan mede Z. H. Pius IX zijne regering heeft aangeprezen. De studerende jeugd van het roomsche collegie heeft op hare wijs de gevoelens van dankbaarheid en vreugde aan den dag gelegd over deze daad van edelmoedigheid en in zeer schoone latijnsche en italiaansche verzen bezongen. 1° De zegespraak der goedertierenheid in het hart van den Paus. 2° De zegespraak der goedertierenheid in het hart zijner onderdanen. 3° De zegespraak der goedertierenheid in het hart der vreemdelingen. De voorbereidselen tot het feest der geboorte van Maria worden steeds voortgezet. De triomfboog op het plein del Populo is bijna voltooid. Op de avonds in de straat Corso worden plaatsen gebouwd op de plegtigste feestdagen. De nieuwjaar van de Nieuwe koffijhuis heeft al het gewoone van de kunstenaars zijn er groote zaal doen wegnemen, om over de straat een prachtig balkon op te rigten, aan welke de roomsche jeugd zich voorstelt den Vader, die voorbijgaat, te bestrooijen met rozen en witte bloemen, het zinnebeeld en de kroon der pauselijke regering. — De bevolking van Ancona heeft, in een adres aan den delegaat der provincie, van haren afgevaardigden een standbeeld voor Pius IX te laten oprigten en tevens de bijeenroeping van nieuwe provinciale raden.

TURYN 2 september. Onder de veelvuldige plannen, welke thans de aandacht des H. Vaders behoeven, behoort het voornemen, om tusschen de pauselijke Staten en de Ottomanische Porte diplomatieke betrekkingen, aan te knopen. De afwijking dezer betrekkingen, welke voorafgegaan worden door eene wederkerige erkenning, zou het doel hebben het sluiten van een handelstractaat, hetwelk voor de christelijke Staten onmisbaar is, om derzelver gemeenschap met de Levant te bevorderen. Zijne Heiligheid rekent, in de behandeling van dat doel, op den steun der fransche diplomatie. De graaf van Escalen, consul der pauselijke Staten te Marseille, schijnt belast te zullen worden, om de wege de eerste voorstellen aan het kabinet van Konstantinopel te doen.

ZWITSERLAND.

De dagbladen schrijven, dat eene meer dan honderdjarige vrouw, thans in het canton Argau zijnde, haar fortuin in Amerika gaat zoeken; zij ziet met ongeduld den dag van haar vertrek gemoet, en rekent nog een twintigtal jaren in nieuwe wereld te zullen leven.

DUITSCHLAND.

De Köln. Zeit. bevat het vertoog, door den stedelijken raad van Keulen aan den koning gericht over de gebeurtenissen van den 3 en 4 augustus

en het antwoord des konings op hetzelfde. In dat vertoog had de stedelijke raad zich zeer beklagd over de nutteloosheid en de nadeelige werking van het gebruik der troepen, alsmede over de geweldendarijen door deze, bij die gelegenheid gepleegd. In zijn antwoord berispt de koning den stedelijken raad vrij vaderlijk over deze klagten; beweert dat de aanwending der militaire magt altijd een noodzakelijk middel is om volksoploopen te stillen, en keurt dus de te Keulen gebodene tusschenkomst der troepen goed, het betreurende dat daarbij menschen gedood of gekwetst zijn. De koning noemt de klagten over de gepleegde geweldendarijen door de troepen onbewezen, doch belooft dat indien men de soldaten daarvan overtuigen kan, de schuldigen niet ongestraft zullen blijven.

— Blijkens eene correspondentie uit Breslau van den 6 september, aan de *Franco. Zeit.* zouden in Krakau en Galicie weder nieuwe onlusten uitgebarsten zijn. De autoriteiten hebben buitengewone maatregelen van betengeling genomen; patrouilles van lieden met geweren de stad met het geschut bij zich. De grondaigenaars van buiten, hebben de wijk in de stad genomen, eene nieuwen opstand van de zijde der boeren vreesende.

ENGLAND

LONDEN 12 september. Wij vernemen weder eene bekeering tot het catholicismus. Lady Thomas Ticehorst, van het graafschap Sussex, is in den schoot der Kerk opgenomen. De E. P., R. B. Roskell heeft H. zaterdag hare geloofsbelydenis te Manchester ontvangen.

— Lord Dudley Stuart, voorzitter van het poolsche comité te Londen, heeft de door de duitsche bladen verspreide tijding van de opheffing van het beslag van de goederen der prinses Adam Czartoryska door het oostenrijksche gouvernement, tegengesproken. Zij kennen den prins Czartoryski niet, zeide hij, die denken dat hij, om eenige goederen, die gering zijn in vergelijking van de goederen welke hij reeds in de vervulling zijner pligten verloren heeft, terug te bekomen, een leven zou verzaken, hetwelk geheel aan zijn vaderland is gewijd geweest en opgeleust is door de opofferingen, welke hij zich voor deszelfs belangen heeft laten welgevallen.

— De *Times* berigt, volgens zijne correspondentie uit Dublin, dat de kanselier van Ierland aan een aantal magistraatspersonen van de partij der orangisten, welke door zijn voorganger ontzet waren, aangeboden had hen in hunne waardigheid te herstellen, doch dat zij zulks, ofschoon in zeer eerbiedige bewoordingen voor den kanselier, hadden afgewezen. Slechts twee hebben hunne herbenoeming aangenomen.

IERLAND.

De onderkoning van Ierland heeft vier en twintig proclamatiën uitgevaardigd ten gevolge de bepalingen der wet, welke aangenomen is om de armoede van dit land te lenigen door aan deszelfs ongelukkige bewoners werk te verschaffen. Deze

proclamatiën roepen de groote jury's tot eene buitengewone vergadering op om in elke plaats te bepalen welke de werken zijn, die het meeste nut zouden aanbrengen. Voor den 18 september zullen al de jury's vergaderen en een ingenieur van het gouvernement zal de bijeenkomsten bijwonen, om hen voor te lichten en door alle mogelijke raadgevingen en berigten de oplossing der gestelde vragen te vergemakkelijken.

SPANJE EN PORTUGAL.

— De *Gaceta* van Madrid van den 8 september, bevestigt de officieele aankondiging van het huwelijk des hertogs van Montpensier met de Infante Luisa.

Het schijnt dat de graaf Bresson, ambassadeur van Frankrijk, zich in den avond van den 7 naar het paleis heeft begeven en officieel de hand der Infante voor den hertog van Montpensier gevraagd heeft.

Er was eerst spraak geweest om tot deze zending eene buitengewone gezant te benoemen, en men had zelfs den graaf Molé of den hertog de Broglie daartoe aangewezen; doch de blijken van ontevredenheid, welke over dit huwelijk van vele zijden zijn aan den dag gelegd, hebben het fransch gouvernement van dit plan doen afzien.

De brieven uit Madrid zijn steeds zeer uiteenlopend omtrent het tijdstip van de sluiting der beide huwelijken. Er was spraak, hetzelfde op den 24 september aanstaande te bepalen, en men zeide dat het fransch gouvernement dien dag had voorgesteld, doch koningin Maria Christina heeft daarin niet willen toestemmen, als zijnde die dag te dicht op handen. De koningin-moeder vermoende, dat door aldus het huwelijk der koningin te verhaasten, men aan die gebeurtenis veel ontnemen zou van den indruk, welken zij op de spaansche natie moet maken.

Men zegt dat de reis van den hertog en de hertogin van Montpensier naar Frankrijk van zeer korten duur zal zijn: wijl de infante Luisa niet lang buiten Spanje mag verblijven, zoo lang zij beschouwd moet worden als de vermoedelijke erfgename van den troon. Zoodra koningin Isabella moeder zal geworden zijn, kan hare zuster voor goed haar verblijf in Frankrijk vestigen.

In den *Heraldo* leest men:

Het is niet mogelijk zich langer den zorgeijken toestand van Portugal te ontfremzen. De burgeroorlog verslindt het, en om er zich van te onttuigen, behoeft men slechts de portugeesche bladen en de officieele dépêches, welke het koninkrijksblad mededeelt, te lezen. Talrijke miguelisten doorloopen het land en bieden het hoofd aan de koninklijke troepen. Te gelijk zeggen al de uit Italie ontraagene brieven eenparig, dat don Miguel eene omwentelings-expeditie tegen Portugal beraamt. De aantogt van den graaf das Ancaes de Braga, alwaar eene beweging in den zin der liberalisten heeft plaats gehad, bewijst dat de zaak van een' ernstigen aard is. Eindelijk heeft men te

Lamigo eene nieuwe zamenzwering tegen het gouvernement ontdekt, hetwelk zich behalve in den strijd met de oproerlingen, nog in financiële verwickelingen uitput. De dagbladen melden dat men eene leening zou aangaan, voor hetwelk het eiland Madera als onderpand aan Engeland zou geleverd worden. Ziedaar de vruchten van het rijk portugeesch pronunciaamento.

FRANKRIJK.

PARIJS, 13 september. Een dagblad beweert, op geloof van eenen brief uit Madrid, dat een verzoekschrift ten doel hebbende, om de koningin te verzoeken niet toestemmen in het huwelijk der Infante met den hertog van Montpensier, aldaar in omloop is geweest en in vijf uren tijd met 15,000 handteekeningen bekleed was.

— In den *National* leest men: De zorgelijkste tijdingen geworden ons uit Marocco. De overnemen Abd-el-Kader, die geen oogenblik verloren heeft laten gaan sedert zijne wederkomst in de Staten van Abd-er-Rhaman heeft, naar men zegt, het masker afgeworpen en is in aantocht ter verovering van het kettenrijk, dat naast onze kolonie gelegen is. Eenige andere melden dat hij in persoon tegen den keizer oprukt om hem te ontfoonen. Andere beweren dat, om beter te gelukken, hij eenen prins van het regerend huis voorruitzet, welken hij, na de zegepraal, wel weder zal kunnen weerschrijven. De stad Fez zou reeds door de troepen van den Emir ingenomen zijn en geheel het oostelijk gedeelte van Marocco zou in eenen onbeschrijflijken staat van gisting verkeerden. Men ziet in Algerie de gewichtigste gebeurtenissen te gemoet en alles wordt in gereedheid gemaakt, om naar de eischen des oogenblik te handelen.

— De *rev.* John Henry Newman, eerste opperhoofd der school welken thans Dr. Pusey tot meester heeft, heeft drie dagen te Parijs doorgebracht. Hij heeft al de godsdienstige merkwaardigheden der hoofdstad bezocht. Door den apostolischen Nuntius en den aartsbisschop van Parijs is hij met al de bewijzen eener hartelijke liefde ontvangen. Hij is gisteren vertrokken, zich naar Langres begevende, om een bezoek af te leggen bij zijnen vriend en leerling, de *rev.* Dobré Dalgairns, die na, even als hij, het catholiek geloof omhelsd te hebben, zich aldaar, in afzondering en studie, tot de heilige bediening voorbereidt. De *rev.* Newman begeeft zich naar Rome, alwaar hij zich voorstelt den winter door te brengen en de heilige priesterwijding te ontvangen.

BELGIË.

OSTENDE, 13 september. De prins Lodewijk Napoleon, reizende onder den naam van graaf van Starbay, is H. vrijdag scheid gegaan op de belgische brievenpakket *le Chemin de fer* zich naar Douvres begevende.

Het verblijf des prinsen te Ostende is van acht dagen geweest, hij is nu naar Engeland teruggekeerd om het antwoord op zijne aanvraag van het toelandsch gouvernement af te wachten.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH, 16 september.

Gisteren werd alhier op de gebruikelijke wijze gevierd de derde verjaardag van Z. K. H. prins Willem Hendrik Maurits Alexander Hendrik Karel, tweeden zoon van Z. K. H. den prins van Oranje.

— De heer Dronkers, concessionaris van den Zeeuwisch-Limburgschen spoorweg is eergisteren door onze stad gepasseerd en heeft bij die gelegenheid de nodige maatregelen beraamd, om dadelijk in deze provincie een aanslag te kunnen maken met het spalen der richting, welke bedoelde spoorweg volgen zal. Wij vernemen dat met die afpaling reeds in de aanstaande week een begin zal gemaakt worden.

Evenzoo vernemen wij, dat de heer Ingenieur Tenax, die over dit gedeelte van den weg gesteld is, voor goed zijn verblijf in onze stad vestigen zal.

— De *Amsterdamsche Courant* van den 13 behelst het volgende bericht:

Ontrent de heerschende ziekte, waarvan wij verleden week, in ons nummer van den 7 dezer gewoond, kunnen wij tot ons leedwezen berigten, dat zij nu ligt van gevolge der nieuw aangewakkerde hitte, nog eerder aan het toe- dan aan het

afnemen is, en dat ook de sterfte deze week grooter is geweest dan de voorgaande. Ten opzichte der zieken moeten wij ons met onze opgave bepalen tot de van stadswege verpleegden, want van de lijdens in de bijzondere huizen is het getal ons onbekend. In de beide gasthuizen dan, zijn deze week ingebragt 240 nieuwe lijdens, waartegen 140 genoegzaam herstelden die gestichten weder hebben verlaten en 28 daarin overleden zijn, zoodat het getal deze week met 18 vermeerderd is; bij eene vergelijking van de sterftelijsten van de vorige met die van de thans eindigende week bevinden wij, dat de lijsten van den 31 augustus tot den 5 september 164 aangiften inhielden, terwijl de lijsten dezer laatste week, van 7 tot 12 september, 190 aangeven, zijnde alzoo een meerdertal van 26.

'S HAGE, 13 september. Men verneemt nader, dat Z. M. de koning den 25 dezer alhier wordt terug verwacht, om vervolgens de reis naar Limburg aan te nemen.

De 11 september heden is voor den Hoogen Raad der Nederlanden behandeld de zaak van den heer A. van Bevervoorde, bij vonnis van de arrondissementsrechtbank te 's Hage, dd. 19 februari jl., in hooger beroep bevestigd bij arrest van het hof in Zuid-Holland dd. 23 mei H. schuldig verklaard aan laster in een gedrukt en verspreid geschrift, jegens mr. H. Box, (waarvan vroeger door ons is verslag gedaan.)

De raadshier mr. Noiret de Bruyn, heeft in deze zaak rapport uitgebragt. De advocaat-generaal Arntzenius heeft de voorziening in cassatie, als ongegrond beschouwd en mitsdien tot *verwerping* deelve geconcludeerd.

De uitspraak is bepaald op 30 september e. k. SNEEK, 11 september. De R. K. gemeente alhier had heden het genoegen den H. E. bisschop van Curium, baron van Wijckersloot in haar midden te zien, ten einde het H. Sacrament van het Vormsel te bedienen. Toebereidselen, uitvoering, talrijke deelneming en algemeene belangstelling van geloovigen, zoo wel hier als elders woonachtig, hebben eenparig medegewerkt tot eene luisterrijke viering dezer plegtigheid. (Sn. Ct.)

Ingezonden Stukken.

OVER HET VERBODEN VAN DEN ZONDAG.

Is het geoorloofd op zondagen te arbeiden? Neen! God verbiedt zulks ten strengste in het derde, van de 10 Geboden, luidende aldus: «zes dagen zult gij arbeiden en den 7 den zult gij rusten en geen werk doen.»

Door Z. K. Hoogheid den prince van Oranje, souvereine vorst der Nederlanden, is bij een besluit, genomen in maart 1815, ten strengste verboden om op Zon- en feestdagen openbare werkzaamheden te verrigten, ja zelfs allenaringen en handelingen zonden op die dagen, tot na den afloop der godsdienst oefeningen moeten aanblijven. Hunne Excellentien de heeren Gouverneurs der provincien handhaven op de stelligste wijze voornoemd besluit, blijvende daaruit dat ik, oogenblik, in meer dan een provincie gezien en gehoord heb, dat dit besluit in steden en ten platten lande, raadhuize werd afgekondigd en op daartoe bestemde plaatsen werd aangeplakt. Moet elk weldenkend christenmenschen en voornamelijk wij Catholijken geene hulde brengen aan dit zoo regt godvruchtig genomen besluit en derzelve handhaving? Ik zegge volmondig ja. (1) Nu volgt van zelve de vraag of er geene uitzonderingen hier aangegeven zijn? Wederom ja. Onze Zaligmaker, geeft hiervan zelf een voorbeeld, bij het genezen van den zieke op den sabbatdag. Door zijne Alwetendheid wist Hij, dat de Phariseën hierover murmureerden, en vroegde hun of het geoorloofd was eene zieke op den sabbatdag te genezen, of dat wanneer iemands op den sabbatdag in de put gevallen was zij dezelve niet ter hulpe zouden mogen komen? Ik zal de intentie van Onze Zaligmaker en de antwoorden der

(1) Den geachten lezer bemerken wij, dat wij, catholijken, geueg door de voorschriften onzer Kerk tot de viering van Zon- en Feestdagen aangespoord worden, en geen godvruchtig besluit van een protestantsch vorst daartoe noodig hebben; een besluit overigens dat niet gemakkelijk den toets der grondwettige vrijheid van godsdienst kan doorstaan. Rm.

Phariseën niet behoeven aan te halen, maar het bij zoo klaar als de zon, dat wanneer er groote nood men ook handen aan het werk mag slaan. Is ons derland thans in oorlog? Is de vesting 's Bosch in gevaar, dat aan derzelve verdediging door een getrancheerd kamp, Koning Willem II, dag en nacht, zont en heiligendagen moet gewerkt worden (gezien 8 en 13 september 1846)? Dit moet nu Gode zij dank met eenen beantwoorden, en evenzo werkt men aan genoemd kamp of de vijand reeds onze grenzen was overschreden en hunne voeten reeds tot Bostel of Helvoirt genaderd waren nu is de vraag eindelijk of het niet te betreuren is dat de dagen door God en onze Moeder de Heilige Kerk ter viering ingesteld, door eenige zoogenaamde onderbazen, aannemers of putbazen worden ontheilgd en verkraeht; ja zelfs verder gaan en menschen, welke onder hen arbeiden, op verbeur van geheel hun werk, dwingen om te werken. Moet dan de schamele daglooner, die door nood gedwongen is om van 's morgens half zes tot 's avonds zeven uren voor 45 cents zwaar te werken dat hun het zweet niet alleen van het hoofd afsloopt maar zelfs door de lompen, waarmede hun lichaam bedekt is, heen dringt, niet gehoorzamt om tocht deze weinige verdiensten niet geheel te verliezen. O! hoe ongelukkig zijn deze menschen. Zij zouden zoo gaarne den zon- en heiligen dag gevierd hebben, maar kunnen niet! Het is te hopen dat de opperhoofden van dit werk paal en perk mogen stellen aan deze schandelijke ontheilging van de zon- en heilige dagen, en hunne aandacht in tijds zullen vestigen op punten, welke men zeg zwak te zijn, om die in tijds te versterken, hetgeen hunne voornaamste zorg moet zijn.

V.... den 14 September 1846,

Een Bestendig Lezer.

Nijmegen 11 september 1846.

Wanneer de catholijken zich in uw blad meer malen beklagen over de ongelijke bedeling welke hun bij het begeven van ambten en benoemingen, zowel lands als stads, aangebragt, dan hebben zij voor de onregelmattige klagten aan geboort van de over inwoning, waar het grootste gedeelte der burgers tot de R. C. godsdienst behoort levert mede van deze hooge onbillijkheid en partijdigheid meer dan een voorbeeld op. Het is hiertoe algemeen bekend, dat het hoofd der bestuurs niet zeer gunstig voor de R. C. gestandhoudt, want niet alleen zijne woorden maar meer nog zijn daden getuigen. Het lust mij daarvan een voorbeeld aan te voeren, hetgeen voor de hand ligt en zeer gemakkelijk zou kunnen vermeerderd worden. De benoeming der onderwijzers bij de verschillende scholen dezer stad, die leeraars de volks, welke keuze van de stedelijke regering afhangt, is steeds geheel in den protestantschen zijde zonder dat daarbij de wenschen, en belangen der roomsgezinden in 't minst geraadpleegd worden. Zoo zijn b. v. de onderwijzers bij het stedelijk gymnasium, ten getalle van 10 alle protestanten niettegenstaande zich eenen vervulling der betrekking ook zeer geschikt, bekwame en onafhankelijk waardige catholijken hadden aangeboden, onder welke het alleen geueg zal zijn den Rector van Brede te noemen, dezelfde, die thans door het gouvernement is verkozen als lid van de commissie tot afnemng van het staats-gymnasium. De onlangs overleden onderwijzer bij de stads-burgerschool was mede protestant, dit is ook met de onderwijzers bij de stads-jongevroeschool het geval. Voorts zijn alle bijzondere onderwijzers te Nijmegen protestanten, uitgezonderd twee drie, maar deze hebben scholen in eene mindere klasse vallende. Dat zulks voor de R. C. zooveel voor de geestelijkheid als de leeken, zeer onaangenaam en zorgelijk is, valt ligt in het oog. Het welk goed Catholijk wil, kan of mag niet...

de kinderen aan de vorming van een protestant
 verlaten. Men kan wel zorgen, zoo veel mogelijk
 zulke boeken van de scholen geweerd worden,
 stellingen of leerings bevangen, welke met
 onzer Kerk strijdig zijn, maar wie kan altijd
 het onderwijs tegenwoordig wezen? en ieder
 weet toch maar al te wel, dat het leerboek in be-
 trekking tot het onderwijs slechts het voertuig is,
 dat het eigenlijk de onderwijzer is, die er ziel
 en leven aan bijzet; en kan dit nu wel anders bij
 protestantschen onderwijzer zijn, dan in een
 protestantschen zin. Dit wenschen wij nu evenmin
 de protestant zulks in het omgekeerde geval
 ingenaam zou zijn. Daarom willen wij thans onze
 belangen nog eens op eene bescheidene wijze ken-
 baar maken, vooral nu, bij de vacature der stads-
 burgerschool, in de billijke verwachting dat de te
 benoemen onderwijzer, bij al de protestanten, die
 reeds door de stad aangesteld zijn en betaald
 worden uit de stedelijke kas, nu eens van de
 R. K. godsdienst mogen zijn, aan wier zorgen wij
 catholijken onze kinderen zullen kunnen toever-
 trouwen, zonder onze godsdienst in gevaar gebracht
 te zien, zoodat wij niet meer genoodzaakt zullen
 zijn onze kinderen buiten de stad te doen onder-
 wijzen, in zooverre wij namelijk op de zuiverheid
 onzer leer gesteld zijn. Wij vragen of verwachten
 daarmede geen gunstbewijs, wij verlangen alleen
 billijkheid en hopen dat onze bescheidene wenschen
 onder de oogen van de bevoegde autoriteit mogen
 komen, die daarvan zeker het regmatige zal in-
 zien. Wij weten wel, dat de burgemeester der
 stad die zich op zijne populariteit weinig beroemen
 kan, en de gouverneur van Gelderland en hij elkan-
 der in den bloede hestaan, maar dit zal niet ver-
 hinderen, dat de belangen der R. K. op eene ge-
 paste wijze ook in deze zullen behartigd worden.
 Het is daarom zeer te wenschen, dat voor de ver-
 vulling van bovengenoemde betrekking, welke
 zeker eene der voordeeligste is in ons land, zich
 goede menschen zullen aanbieden, aan welke
 het zeker onder onze geloofsgenooten niet zal ont-
 breken. Men lette wel, de onderwijzers uit de
 stads kas betaald wordende of toelagen ontvan-
 gende, en de onderwijzers aan het gymnasi-
 um, de onderwijzers der jonge jufferwenschou-
 de, de stads-muzikanten, de stads-zangmeester, zijn
 alle protestanten. Wij verlangen dus waarlijk niet
 te veel, wanneer wij verwachten, dat de stede-
 lijke regering nu ook een R. K. zal aanstel-
 len. Dit zou toch niet meer dan billijk zijn. Wij
 zullen den uitslag van deze onze poging met
 naauwlettende belangstelling gadeslaan en daarop
 weder terug komen.

BATAVUS.

Mengelwerk.

HET ANTI-ROOMSCH BISKOP.

ST. JACOB DE JERUSALEM.

Toen, het is nu drie jaren geleden, de koning
 van Pruisen, ter gelegenheid der doopplegtigheid
 van den Prins van Galles, wiens peter hij was,
 zijne reis naar Londen had ondernomen, gaf zulks
 geleiding, zoo als men weet, tot eenige gods-
 dienstige bijeenkomsten, waarbij de primaat van
 Engeland uitgenoodigd werd. In deze nu werd tot
 de gedroegtelijke oprigting van een biskop overge-
 gegaan, hetwelk te Jeruzalem gevestigd, tegelijk tot
 de evangelische godsdienst en tot het anglikanis-
 mus zou behooren. De twee overeenkomende par-
 ten zouden ieder hare geloofsbelijdenis en bijzon-
 dere leerings behouden, en de nieuwe prelaat
 zou van de beide vorsten de magt, om leeraars
 beide godsdiensten te wijden, zo, in weerwil
 van de twee geloofsleer ten aanzien van verschei-
 den leerstellige punten, bestaande tegenstrijdigheid,

tot eene enkele Kerk te verbinden, en eindelijk
 om deze zonderlinge instelling, volgens een gemengd
 stelsel van onbepaalde en niet verklaarbare leerin-
 gen te beheeren.

Het is niet van heden dat de afgescheidene Ker-
 ken, onder de algemeene benaming van *protestant-
 sche* begrepen, de innerlijke oorzaak hunner afne-
 ming, welke niets anders is dan gebrek aan eenig
 beginsel van eenheid, beschouwen; zij zien in, dat dit
 gebrek voortspuit uit de *verbreking van den apos-
 tolichen keten*, waardoor de eenige Catholijke Kerk
 zich niet alleen aan de leer maar tevens aan den
persoon zelve van Jesus Christus vasthecht. Van
 daar de geschiedkundig onbegrijpelijke afdwa-
 ling, van dat zoo talrijk gedeelte van het Duitsch
 protestantisme, hetwelk in Strauss een waardig
 orgaan vindt, en het persoonlijk bestaan van Jesus
 Christus ontkent, om er een eenvoudige *mythe* of
 opgeleerd verhaal, uit de wijsgeerige scholen van
 Alexandrie, in Griekenland, ontleend, van te maken.
 Want het is hier de plaats, opmerkzaam te maken,
 dat de meeste stichters van nieuwigheden slechts
 een zekeren tint van nieuwigheid aan de gods-
 dienstige of wijsgeerige stelsels door hen aan het
 verleden ontleend, geven, en niettemin zich aan-
 matigen, ons dezelve als nieuwe denkwijsen voor-
 te dragen. Eveneens was het gelegen met Luther
 en zijne mededingers in de ketterij: Wiclet en
 Jan Huss hadden de grondstoffen tot hunnen op-
 stand voorbereid, en indien vele gemoederen niet
 reeds vroeger met haat en verachting voor de ker-
 kelijke overheid besmet waren geweest, zou onge-
 twijfeld de beruchte Wittenbergsche apostaat tus-
 schen de muren van zijn klooster zijn leven geein-
 digd hebben.

Rome met deszelfs *Apostolischen Stoel*, zijn steeds
 de schijn van het protestantische stelsel; deze te
 vernietigen is eene onmogelijkheid, hen na te open
 is gemakkelijker. Deze gedachte was het, die zich
 voor den geest van Wilhelms IV opdeed, en hij deed
 dezelve in de ingang vinden bij de jeugdige en ko-
 nincklijke Paasin der drie Vereenigde Koninkrijken.
 Jeruzalem, zetel van den H. Jacobus en buitendien
 de wieg van het christendom, alsmede het toneel
 der Goddelijke verlossing, scheen aan het protes-
 tantisch pietisme van den Pruisischen monarch des
 te geschikter, om eenen anti-roomschen hoofdzetel
 te worden, wij Engelsland voorzeker gretig het
 denkbeeld zou aankleven eener inrigting, welke
 moest strekken om door deszelfs godsdienstigen
 invloed het handelsverkeer met Syrie te bevorderen.

Maar nu in dit alles de beide landen het in
 hoofdzaak eens waren: namelijk om den grond te
 leggen tot een *protestantsch Vatikaan*, in tegen-
 overstelling van het *roomsch Vatikaan*, was de zaak
 spoedig geklonken, en men kwam overeen, van uit
 deze *anti-roomsche* instelling alle leerstellige ge-
 schillen geweerd te houden. Pruisen zelf maakte
 geen de minste zwaarigheid, om aan de herderlijke
 jurisdictie en de wijding een anglikaanschen bis-
 chops al de kandidaten tot de evangelische god-
 gekeerdheid, welke het voornemen was, daarheen
 te zenden, te onderwerpen, en dit alles was aan
 geene andere moeilijkheid meer onderhevig, dan aan
 eene afrekening, waarbij Engeland, behoudens de
 magt van den bisschop te benoemen, zich verbond
 van hem middelijk te bezoldigen en in de voor-
 naamste kosten zijner zending te voorzien.

Maar welk was toch wel het doel dezer zonder-
 linge zending? Turken te bekeeren, is eene moeije-
 lijke en tevens gevaarvolle onderneming. Wilde
 men de catholijken bekeeren? Maar men weet hoe
 standvastig zij aan hun geloof gehecht zijn, vooral
 dan, wanneer eene teedere en treurende godsvrucht
 hen ter plaatse voert, waaruit hetzelfde opging, om
 zich daarna over den ganschen aardbol te versprei-
 den. Welligt had men het oog op de schismatieke
 Grieken?

Het is waar, zij zijn wederspannig aan het jause-

lijk oppergezag, maar in geloofszaken belijden zij
 met uitzondering van twee grondwaarheden, dezelve
 leerstukken als de catholijke Kerk; zij komen met
 haar overeen in de liturgie van de offerande, de
 vereering der H. Moeder Gods en der heiligen, het
 getal sacramenten, maar vooral in den ongelu-
 wden staat der bisschoppen en monniken; het gezigt
 eens gehuwden en van een talrijk kroost omring-
 den bisschop, heeft voor hen iets terugstootends
 Eenem vreemden bisschop zonder baard, zonder
 herderlijk gewaad, met en staf, in eene huiska-
 pel, zonder afbeeldingen des Zaligmakers en van
 zijne gelukzalige Moeder, de dienst te zien verrigten,
 dit zou voor de grieksche prelaten en hunne on-
 derhoorigen het voorwerp der diepste minachting
 zijn. Er bleven dus nog de Joden over, waarvan
 eenige armzalige overblijfsels ter naauwernood in
 de stad hunner voorvadersen geduld worden. Dit
 verdierlijk en laag volk, zoo als men zeide, wa-
 het, welkers bekeering men des noods met behulp
 der engelsche ghinjes, zou kunnen beproeven. Bij
 dit ontwerp vermeende men zich te moeten bepa-
 len, en om hetzelfde met eenigzins minder zwaarig-
 heid te kunnen verwezenlijken, verkoos men tot
 eersten anglikaanschen bisschop van Jeruzalem,
 eenen tot het bijbelsch protestantisme bekeerden
 Jood, wien, de zijne natie zoo eigene geldzucht had
 aangezet, zich aan het zendeling-genootschap van Lon-
 den te verbinden. Zijne overigens middelmatige ken-
 nis der Hebreuwache taal, scheen nogtans voldoende,
 om hem in de min of meer talrijke bekeeringen zijner
 oude geloofsgenooten behulpzaam te zijn. Ziedaar de
 nietswaardige uitkomst, welke de engelsche propagan-
 da in die opofferingen aanvankelijk beoogde. En de
 bisschop Alexander is ten grave gedaald, zonder nog
 deze slaanwe verwachting te verwezenlijken. Zijn op-
 volger Gobat, heeft Europa nog niet verlaten, ont-
 zich in het midden zijner niet te vinden kudde te
 begeven. Maar reeds, zegt men, vleit hij zich,
 schitterende zeepralen op de kinderen van Na-
 zareth te behalen.

Wij zullen zien hoe hij de handen aan het werk
 zal slaan. In afwachting komt het ons niet on-
 belangrijk voor, een blik te werpen op de uitkom-
 sten eener inrigting, welke, op eene zoo uitge-
 breide schaal ontworpen werd; en om ons er een
 denkbeeld van te vormen, halen wij het getuige-
 nis aan van een protestantsch reiziger, die door
 middel van eenen brief, welke in Duitschland het
 licht zag, met veel duidelijkheid de meest nega-
 tieve uitkomsten beschrijft van een dier belanghe-
 lijke uitviindingen, waardoor het protestantisme,
 hoewel inwendig zoo verdeeld, doodelijke slagen
 aan de catholijke eenheid denkt toe te brengen.

» Wat zal ik u van Jeruzalem zeggen, van die
 weduwe die in asch gewenteld, reeds sinds zoo
 vele eeuwen hare kinderen beweent? Groot is de
 geestdrift die den pelgrim beziekt, wanneer hij
 van de hoogte der torens, die de welbemide stad
 van David omringen, zijne oogen laat nedervallen
 op de bouwvallen, welke van de wonderbare tij-
 den des joodschen volks overblijven; dan, welke is
 niet zijne verontwaardiging en droefheid op het
 oogenblik dat een terugkeer zijner gedachte op
 het tegenwoordige, hem hare droefte slavernij
 ontstuijert en hem toevens te binnen brengt hoe-
 veel kwellingen en beleedigenen hij heeft moeten
 verduren alsvorens haar te genaken.»

» Er is geene stad op aarde, waaraan heiligere
 en grootscher herinneringen verbonden zijn, dan
 Jeruzalem; er is er ook geene, die ooit made-
 lijker gehoord werd. Ik spreek hier niet alleen
 van de turkache bevolking, die de schandelijkste
 buitensporigheden op jood en christen uitdofent,
 ik spreek van het christendom zelf, hetwelk door
 deszelfs verdeeldheden en sectanmaat de treurigste
 indrukken te weeg brengt.

» Wij treden langs het groot portaal de Kerk
 van het H. Graf binnen. Ter linkerzijde, ligt bij

het Graf, zit eene bende turkse soldaten, rookende en koffij drinkende, en afwachende dat hunne geldzuchtige handen gevuld zullen worden met de schatting der christenrymheid. De priester die mij geleidde, verhaalde mij zelf dat, weinige dagen te voren, de pacha in persoon de kerk bezocht had, zynen divan aan de rechterzijde van het Graf had doen opslaan, bijna aan den voet van den kalvarie-berg, en dat de aanzienlijkste leden van de schiamatieke grieksche geestelijkheid hem met eigene handen van koffij bediend hadden, zoo heeft deze enlendige geestelijkheid zich aan het juk der slavernij gewend. Door kuiperijen en geldelijke opofferingen hebben de grieken, onder de bescherming van Rusland, den klaarlijksten voorrang verkregen, niet alleen in hetgeen de kerk van het H. Graf betreft, maar ook door de gansche stad Jerusalem. Af de opschriften, welke men in den tempel aantreft, zijn in de grieksche taal; men heeft mij zelfs zuilen getoond, van het schoonste marmer en met de prachtigste kapitelen bekroond, welke de Grieken bepleisterd en gewit hebben, zoodat zij niet meer kenbaar zijn, alleen om de latijnsche opschriften te doen verdwijnen en door de hunne te vervangen.

» Het heiligst tijdstip van het jaar; de paasche feesten, wordt ook het meest ontheiligd. Of waar is een schandelijker bedrog denkbaar, dan de grieksche plegtigheid van het heilig vuur (1)? Indien ik het niet van de best onderrigte en geloofwaardigste ooggetuigen vernomen had, zou ik zelf moeite hebben te gelooven, dat men nog niet tevreden is, niet van dat gedeelte der paaschplegtigheden het voorwerp te maken van een tastbaar bedrog, dat van jaar tot jaar vernieuwd wordt, maar dat daaraan nog eene schandelijke slempartij verbonden is. En dat alles in eenen tempel, alwaar men de gedachtenis viert van het lijden, den dood en de verrijzenis des Zaligmakers; op de plaats zelve, alwaar, volgens het algemeen geloof, al die groote dingen volbragt zijn. *Het ware niet mogelijk in de bijzonderheden dezer afschuwelijkheden te treden, zonder van schaamte en verontwaardiging te blozen.*

» Maar, zult gij mij vragen, wat doet dan het nieuw evangelisch bisdom van Jerusalem? Ik antwoord, dat ik nooit had kunnen gelooven, dat men zich, in onze dagen, schuldig kon maken aan eene zoo ongelooftlike mistasting in de verwezenlijking van een denkbeeld, hetwelk in zich zelf iets groots en schoons bevat (2). Welken invloed hebben en kunnen hebben die Joden-Christenen, welke men in gering getal en met zoo groote kosten, in dien nieuwen schaapstal vereenigt? De engelsche gezanten worden tot dat einde verkrist, en welke zijn de vruchten daarvan? — Deze; MEN VERVAARDIGT DAARMEDE EEN GOUDEN NET, WAARIN MEN VERROTTE VISCH VAST. Hoe kan men zich anders uitdrukken, wanneer men joden, en dan nog, zoo als het te begrijpen valt, zulke joden, die uit de synagoge gebannen zijn, 6000 piasters sieel aannemen, welke nog andere bevoegden, welke nog zwaarder wegen dan die som, om zich tot het ontvangen des doopsel aan te bieden? Bij de eerste gelegenheid de beste, sluit die aangekochte lande eenen nieuwen koop, en handelt over haren terugkeer tot het jodendom? Ik ben bijzonder bekend met de geschiedenis eener bekeering van dien aard: een jood werd in Hongarije calvinist; te Wenen

catholijk; in Moldavië sloot hij zich tot de grieksche Kerk aan en te Jerusalem heeft hij onlangs het anglikaansch evangelismus omhelsd. Een ander geval, van eenen tegenovergestelden aard, heeft in de heilige stad plaats gehad: Een protestant van Dantzig is tot het jodendom overgegaan; dit behoef niemand te verwonderen: de Joden hebben ook geld; maar zij gebruiken het verstandiger dan de opvolger van den H. Jacobus. Dit komt omdat de joden hun eigen geld besteden, terwijl bisschop Alexander het goud verkrist, dat hem uit Londen toegezonden wordt.

» Ik heb te Jerusalem eene leerstellige bijzonderheid aangetroffen, welke ik gadesloeg in de predikatie van een der christen-joden zendingen, welke onder de heilving staan van den herdertafel des bisschops, die zelf tot dat soort van bekeerden behoort. Die predikant tracht de joden te overtuigen, dat zij alleen, met uitsluiting zelfs der christenen, de wezenlijke en voornaamste uitverkorenen des christendoms zijn. Volgens hem treden de tot het evangelie bekeerde joden, naar het volste regt, in hunnen voorrang boven al de overige christenen. Men begrijpt ligt dat deze leer niet naar den zin is der protestanten, die niet uit den boezem van het jodendom gesproten zijn. Van daar scheuring op scheuring. Indien men eene ziekte door eene andere ziekte genezen kon, zou welligt eenige groote en gedenkwaardige uitkomst voor het anglikaansch bisdom van Jerusalem weggelegd zijn. Wat mij betreft, ik betwijfel zeer, of deszelfs beschermers in Engeland en Duitschland den waren toestand der zaken naar waarde schatten, veel minder den persoon van Alexander en zijne medehelpers kennen. Eene zoodanige kindschheid belooft niets mannelijks voor de toekomst. Het karakter der amerikaansche zending komt mij veel eervoller voor; zij heeft tot hoofd een predikant met voortreffelijke hoedanigheden; wel opgevoed, geleerd en onberispelijk in zijn gedrag. Deze zending vordert noch bekeering noch doopsel, zij roept tot hare prediking alle godsdienstige kleuren, en vergenoegt zich met de christelijke uitwerkselen, welke zij op de massa harer hoorders te weeg brengt. Overigens, de opbouw der anglo-evangelische hoofdkerk blijft geschorst, bij gebrek aan de magtiging der turkse regering, om dezelve te voltooien. Hier schijnt ook een greco-russische tegenstand in het spel te zijn.

Het komt ons noodeloos voor, eenige aanmerkingen te voegen bij deze eenvoudige voorstelling; uit de pen van eenen protestantschen schrijver gevloeit. Hetgeen hij gezegd heeft over de zedelijkheid der grieksche geestelijkheid te Jerusalem, en over de leerstellige tweedragt van het anglo-pruissisch protestantisme, behelst, onzes oordeelns, alles, wat een protestantsch schrijver ten voordeele der Catholische Kerk zeggen kon. Daar, even als overal, vertoont zich de Catholische Kerk alleen heilig, alleen één, terwijl het protestantisme zich in nuttelooze pogingen uitput, om slechts tot eene uitwendige en schijnbare eenheid te geraken. (H. d. I. R.)

De Provinciale commissie van onderwijs in Noord-Brabant, zal hare gewone Jaars Vergadering openen, op dinsdag den 6 october 1846, des avonds om zeven ure, in de groote zaal: Tot nut en oefening, van den heer Reggers, te Hertogenbosch; zullende de commissie woensdag den 7, des morgens om negen ure, beginnen met het afnemen der examina's, over uitzondering der schoolhouders en die zich tot dat einde, op donderdag den 8, des morgens om negen ure, aldaar behooren aan te melden.

Alleen diegenen kunnen worden toegelaten, die zich ten minste acht dagen te voren, bij den schoolopziener van het distrikt hebben aangemeld, met overlegging van voldoende bewijzen van geboortetijd, zedelijk gedrag en inwoning, gedurende het laatste jaar.

De Secretaris der Commissie
van Onderwijs in Noord-Brabant,
H. E. VERSCHOOR.

LATERE BERIGTEN.

De progressistische dagbladen van den 8 september behelzen onder den titel van: *versnelde reis aan de constitutionele koningin* een adres tegen het huwelijk van den hertog van Montpensier. Dit adres bevat de voornaamste redeneringen, welke

door die partij reeds gebezigd zijn om dat huwelijk te bestrijden, vooral drukkende op de voorgewonne nationale afkeerigheid, welke tusschen de beide landen bestaat. Het verzoek is in alle winkels, de hoeken der straten en pleinen nedergelegd, waar men uitgenoodigd wordt het te gaan ondeekenen.

Een Hamburgsch dagblad verzekert dat, ondanks het verbod der autoriteiten, de ingezetenen van omstreken van Nortorf besloten hebben de volgende vergadering bij te wonen, welke den 14 in gemeentestad zal gehouden worden. Dit verbod wordt al onwettig beschouwd.

In alle tijdingen met Algerie en Marocco is over niets anders sprak dan over het nabijzijnde een staatkundige omwenteling in Marocco en de ontrooning van den keizer Ab-der-Rhaman door de emir Abd-el-Kader.

Advertentien.

* * Bij den Heer VAN VELSSEN VAN DE ELST, te Mechelen, is gedrukt en bij H. W. P. MORGEN, Boekhandelaar te Bergen op Zoom, verkrijgbaar:
MANUALE SACERDOTUM SEU DELECTUS PRECUM PIARUM, EXERCITATIONUM, PLURIMORUMQUE AD VITAM VERE SACERDOTALEM SUBSIDIORUM. Prijs Broché. . . . f 0,75.
In Zwart Bezaan Verguld op Snees. . . . f 1,15.
» » » met Filet » » . . . f 1,25.

* * Bij den Drukker en Uitgever dezer is van de Pers gekomen en alom verkrijgbaar:

Wet van den 9 Mei 1846,
Betreffende DE BURGERLIJKE PENSIOENEN.
Prijs 25 Cents.

Grainmarkt

van 's HERTOGEN BOSCH
Maandag en Dinsdag 14 en 15 september.
ROGGEL 200 f 9,15 a f 9,50.
BOEKWELLEN 200 f 6,75 a f 7,10.
RAVER 325 f 3,00 a f 3,15.

AMSTERDAM, 14 september.
Een witte ruint prijs; met goeden hand 322 p. p. c. f 340, 125, 126. Met goeden hand 318; 125 p. b. Pool f 307. In cons. f 330, 335; 124, 122 p. Vries f 298, 290 f 100 p. wab. Pools f 344; 128 p. Pools f 326.
Rogge (wit) iets hooger verkecht ter verzending en cons. f 245; 116 p. Riga f 233, 235; 117, 119 p. Arch. f 240; 245; 116, 119 p. Petersb. f 237, 244; 118 p. Odessa f 245; 119 p. mindere f 245. In cons.: 118 p. Pruis. f 248, 250, 252; 122 p. Rost. 250; 120 p. Pruis. f 253; 119 p. dito f 250, 252. Inl. Garst f 5 hooger; buitenisorten pruis. 104 105 p. n. Vries. Wr. f 175; 114, 115, 116 p. Deens. f 180, 182, 186; 81, 82 p. fine f 140, 150.
Boekweit in een doen met weinig omgang; 120, 121 p. Amer f 224, 227.

Beurs van Amsterdam.

Maandag 14 September ten 4 ure.
W. S. 2½ pCt. 60, 7½. Dito 3 pCt. 72½, 75. Dito Certificat 4 pCt. 94½, 97. Am. Synd. 3½ pCt. 90½, 90. Handelsm. 175, 175. Rijn-Spoorsweg 112½. Ardoin 85 p. st. 21½, 2. Dito 510 p. st. 21½, 2. Dito Coupons 20. Spunje 3 pCt. 39½. Dito Binnenl. 3 pCt. 34½. Port te Lond. 3 pCt. 45½. Dito 4 pCt. 44½, 2. Oude Russen 4 pCt. 91. Mexik. (Nieuw) 25, 27.

OPGAVEN van de Hoogste der Ridders en Maats te Grooten van de Dierz toe's Besch, vastgenomen des morgens ten 8 ure.	10 id.	15 id.	17 Sept.	18 Sept.	19 Sept.	MAASTE GRAVE.	DEZE te 's BOSCH.
De O. te 's Bosch is 4 of 11 duim hohen Af.	1	1	1	1	1	BOVEN.	DITTE te 's BOSCH.
	2	2	2	2	2	BOVEN.	
	3	3	3	3	3	BOVEN.	
	4	4	4	4	4	BOVEN.	
	5	5	5	5	5	ONDER.	
	6	6	6	6	6	ONDER.	
	7	7	7	7	7	ONDER.	
	8	8	8	8	8	ONDER.	
	9	9	9	9	9	ONDER.	
	10	10	10	10	10	ONDER.	
	11	11	11	11	11	ONDER.	
	12	12	12	12	12	ONDER.	
	13	13	13	13	13	ONDER.	
	14	14	14	14	14	ONDER.	
	15	15	15	15	15	ONDER.	
	16	16	16	16	16	ONDER.	
	17	17	17	17	17	ONDER.	
	18	18	18	18	18	ONDER.	
	19	19	19	19	19	ONDER.	
	20	20	20	20	20	ONDER.	

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's Bosch.

(1) Men weet dat, volgens de oude verhalen der beide Kerken, de plegtigheid van het Paasche vuur wordt waargenomen door de wijding van het nieuw vuur, bevestigd door den Heer Lamm Christus. De grieksche geestelijkheid te Jerusalem, studeert in het heilig graf op, zij komen daaruit terug met lambden, welke zij voorgeven, op eene wonderdadige wijze aangetroken te zijn, door eene uit het H. Graf voortkomende vlam. Het volk vereent het vuur, op den godsvaderlijgende Maatkerke geen enkel grieksche priester, die niet meet, en zelfs soms bekent, dat dit vuur alleen ondergeschoven is om de Kerk te bevestigen en daardoor op het laatste volk indruk te maken.

(2) Men moet niet vergeten dat het volk protestantsch schijnt, die hier spreekt.